

TRE NYA ARTER FÖR VÄSTMANLAND

Sören Larsson (1), Lars Lindell (2) och Lars Burström (3)

1. Stripgås (*Anser indicus*)

Natten till lördagen den 13 maj 1972 uppehöll jag mig tillsammans med Tom Sävström i fågeltornet vid Gnien, för att lyssna efter nattsträckande fåglar. Strax efter midnatt hörde vi vid ett par tillfällen ett ganska nasalt gåsläte från sjön, lättet var okänt för oss båda.

Efter att det ljusnat fann jag snart upphovsmakaren till nattens mystiska kackel. På en fräkenbank utanför tornudden stod en ljusbråkig gås. Den hade ganska grov gulaktig näbb, och två svarta tvärband på det ljusa huvudet. För övrigt gjorde den ett grå-vitspräckligt intryck. Jag kände genast igen gåsen som stripgås (*Anser indicus*). Ett par timmar senare lämnade gåsen Gnien sträckande norrut. Den visade upp en mycket kontrastrik flygbild, med markant ljusa övre vingtäckare i förhållande till de mörka handpennorna. På långt håll var den flygande stripgåsen ganska grågåslik.

Stripgåsen häckar i Centralasien, bl.a. kring Pamir, Altai, Mongoliet samt Bajkalsjön. Efter häckningen flyttar den söderut till bl.a. Indien och Burma. Det är osannolikt att den på naturlig väg når till Sverige.

Stripgåsen hålls ofta i fångenskap i fågelparker och liknande, varför de stripgäss som allt oftare uppträder i vårt land sannolikt är rymlingar från dylika anläggningar. På 1930-talet utplanterades också några stripgäss vid Kalmarsund, och enligt uppgift lär de ha häckat.

Efter denna första observation av arten i Västmanland, har iakttagelser av stripgås också gjorts 20.5.72 vid Västersjön i Surahammar, samt vid Asköviken 11.5.74 (2 ex).

2. Rödhalsad gås (*Anser ruficollis*)

På morgonen den 28.10.73 var jag tillsammans med Anna Morén, Per Olsson och Stig-Åke Sundström på väg mot en fågelokal i mellersta Västmanland. Färden gick via Surahammar, där vi strax norr om samhället uppmärksammade en stor flock kanadagäss, ca 250 ex. Vid kontroll av dessa upptäcktes en avvikande liten gås, som omgående bestämdes till rödhalsad gås (*Branta ruficollis*). Fågeln var avsevärt mindre än kanadagässen, tillsammans med vilka den betade tämligen

oberört. Avståndet till oss var då ca 50 meter. Den rödhalsade var synnerligen vacker, med kontrastrik och fräsch dräkt i rött, svart och vitt. Bröst, strupe och kindfläck var vackert röda, buk och rygg var svarta och på huvudet och sidorna fanns tämligen iögonenfallande vita teckningar.

Vi avnjöt den rödhalsade gåsen i ca 10 minuter, varpå vi fortsatte vår färd. I efterhand framkom att fågeln upptäckts redan två dagar tidigare - den 26.10 sågs den t.ex. i Magsjön av Sören Larsson.

Den rödhalsade gåsen har hittills påträffats ett tiotal gånger i Sverige. Den är en arktisk fågel som hör hemma på västra Sibiriens tundror, kring floderna Ob, Jenisej och Tschatanga. Från häckningsområdet sträcker de rödhalsade gässen mot sydväst till övervintningsområdena vid Kaspiska havet och Aralsjön.

Den 16.10.73 påträffades också en rödhalsad gås vid Ottenby, Öland, där den rastade tillsammans med 7000 vitkindade gäss. Arten iaktogs för övrigt vid Ottenby också höstarna 1972 och 1974.

Då vi förde vår observation vidare till andra ornitologer var det inte få som replikerade, att gåsen säkerligen rymt från Djäkneberget i Västerås. Hösten 1973 hade man dock upphört med att hålla arten i fångenskap på Djäkneberget!

3. Halsbandsflugsnappare (*Ficedula albicollis*)

Följande iakttagelser gjordes samtliga i övertecknads trädgård i Årby, Kolbäck.

Vad som först fick mig att titta närmare på just denna flugsnappare, var dess gälla läte. Vid kontroll upptäckte jag det vita bandet runt halsen och kunde konstatera att fågeln var en hane av halsbandsflugsnappare (*Ficedula albicollis*). Jag noterade även de kraftiga vita teckningarna på vingarna, som är större än motsvarande hos den svartvita flugsnapparen. Denna första iakttagelse gjordes den 18 maj 1974.

Efter upptäckten satte sig halsbandsflugsnapparen på garagetaket, strax intill tre uppsatta holkar, och sjöng. Tre svartvita flugsnappare blev ditlockade av sången, men bortmotades efter en hastig jakt in ibland körsbärsträden.

Två dagar senare upptäckte jag även en honfärgad flugsnappare. Hon var omöjlig att skilja från de vanliga svartvita flugsnapparhonorna, men hanen försökte dock ihärdigt att locka henne till sig, genom att sätta sig på holkväggen och spela. Efter mycken tvekan inspekterade honan holken och sedan tog själva bobyggandet vid. Det var mest honan som kom med bomaterial. Efter detta följde en något

lugnare period och honan låg uppenbarligen på ägg. Hanens favoritposition under denna tiden var en grindstolpe endast tre meter från vårt köksfönster. Därifrån hade jag goda möjligheter att studera honom när han fångade insekter och flög med dem till holken. Efter den 26 juni såg jag inte hanen mer och inga ljud hördes från holken. Efter ytterligare en månad öppnade jag holken. Där fanns en bobale med sex små ljusblå ägg. Häckningen hade tyvärr av någon okänd anledning misslyckats.

Halsbandsflugsnapparens utbredning framgår t.ex. av en figur i senaste VF (33:299). Arten häckar tämligen allmänt på Gotland, samt sedan 1956 också årligen på Öland. Tillfälligt har den också häckat i Blekinge 1959 och Västergötland 1958-59. Dessutom funnen i ytterligare sex landskap.

- o -

Visste Du

- att kungstärna och ökentrumpetare numera häckar i Spanien
- att pilgrimsfalkbeståndet i Finland nu understiger 10 par
- att man i Turkiet i januari ser flockar på upp mot 4000 kopparänder
- att dvärgsparv och rosenfink just har blivit konstaterade som nya arter för Nordamerika
- att av Mauritiusfalken nu endast finns 6 ex kvar
- att Kirtlandsångaren i USA nu ökat till 215 häckpar
- att 114057 bivråkar sträckte över Gibraltar i höstas
- att en ranchägare i Wyoming under en weekend med helikopter skjutit 363 kungsörnar
- att trumpetartranorna i fjol fick ut 15 ungar
- att Stuart Keith nu passerat 4325 sedda fågelarter